

Anna Gawinek, Marta Gawlik

Ochrona dziedzictwa narodowego na przykładzie kolekcji duchownych w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

---

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 1 (24), 29-39

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Gawinek

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach
e-mail: anna.gawinek99@gmail.com

Marta Gawlik

Zakład Kultury Czytelniczej i Informacyjnej
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach
e-mail: marta.gawlik82@gmail.com

Ochrona dziedzictwa narodowego na przykładzie kolekcji duchownych w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Abstrakt: Biblioteki są placówkami mającymi na celu nie tylko gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów. Są również instytucjami odpowiedzialnymi za zabezpieczanie cennych zbiorów posiadających wartość naukową, historyczną czy artystyczną. Przedmiotem pracy jest działalność Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego rozumiana jako gromadzenie księgozbiorów duchownych w celu podtrzymania dziedzictwa narodowego.

Słowa kluczowe: Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Duchowni. Dziedzictwo kulturowe. Dziedzictwo narodowe. Księgozbiór

Dziedzictwo kulturowe, zarówno materialne, jak i niematerialne, stanowi element podkreślający rodowód poprzednich pokoleń oraz fundament tożsamości narodu, regionu czy danej społeczności. Pozwala na zachowanie wartości religijnych, patriotycznych, duchowych, histo-

rycznych, a także naukowych (*Dziedzictwo*, 2015). Dlatego tak ważne jest, aby je chronić i podtrzymywać w celu przekazania kolejnym generacjom. Jednym ze sposobów zachowania dziedzictwa kulturowego jest gromadzenie cennych zbiorów przez biblioteki, również naukowe. Do księżnic, które działają na rzecz ochrony dziedzictwa materialnego, należy zaliczyć Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Geneza Biblioteki sięga 1927 r. Utworzono wtedy Seminarium Duchowne Diecezji Śląskiej w Krakowie (Warzāchowska, 2002), ponieważ śląskie duchowieństwo nie miało możliwości zdobycia wyższego wykształcenia na Śląsku (*Śląskie*, 2015). W 1967 r. bp Herbert Bednorz rozpoczął starania o przeniesienie Seminarium do Katowic. Nastąpiło to jednak dopiero w 1980 r. – na jego siedzibę przeznaczony został budynek zlokalizowany w Katowicach przy ulicy Wita Stwosza 17 (Kiedos, Olszar, 1982, s. 55). Przeniesiono wówczas także bibliotekę seminaryjną, która następnie została połączona z liczącym 19 000 woluminów księgozbiorem biblioteki diecezjalnej (Muc, 2013a, s. 378).

Przejęcie księgozbioru seminaryjnego w znacznym stopniu wzbogaciło przyszłą bibliotekę teologiczną. Stan posiadania zwielokrotnił się po powołaniu Wydziału Teologicznego w 2000 r., kiedy to władze kościelne powierzyły Uniwersytetowi Śląskiemu księgozbiór liczący 100 000 egzemplarzy, na który składały się książki oraz czasopisma polskie i zagraniczne (Muc, 2013a, s. 378–379). W związku z tym Biblioteka Teologiczna już w momencie jej utworzenia w 2001 r., na mocy Zarządzenia Rektora Uniwersytetu Śląskiego (Warzāchowska, 2006, s. 438), dysponowała największym księgozbiorem spośród wszystkich placówek specjalistycznych tworzących system biblioteczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Muc, 2013a, s. 378–379). Wyróżniał się on od początku wielkością, interdyscyplinarnością oraz historycznością zbiorów (Łącka, 2011, s. 73).

Przekształcenie biblioteki Seminarium w Bibliotekę Teologiczną wiązało się ze zmianą charakteru gromadzonych zbiorów z obowiązującego dotychczas profilu popularnonaukowego na profil naukowy i dydaktyczny (Warzāchowska, 2006, s. 438). Tematyka materiałów gromadzonych w Bibliotece Teologicznej jest determinowana przez dyscypliny naukowe, kierunki studiów oraz badania prowadzone przez pracowników Wydziału Teologicznego, przy czym szczegółowy obszar tematyczny stanowią nauki teologiczne wraz z ich dziedzinami pokrewnymi (Łącka, 2011, s. 76). Ponadto Biblioteka kompletuje wydawnictwa informacyjne, takie jak słowniki, encyklopedie, bibliografie, leksykony oraz publikacje, których przedmiotem są losy historyczne i współ-

czesne Śląska, czyli tzw. silesiaka (Muc, 2013a, s. 381). Taka polityka gromadzenia zbiorów sprawia, że Biblioteka Teologiczna jako jedyna w Katowicach dba o kompletność zbiorów współczesnych z zakresu teologii Kościoła katolickiego, a także innych religii (Warzāchowska, 2006, s. 441).

Bibliotekę Wydziału Teologicznego od innych jednostek sieci bibliotecznej Uniwersytetu Śląskiego odróżnia też to, że samodzielnie prowadzi ona wymianę zbiorów – książek i czasopism – z polskimi, niemieckimi, słowackimi i włoskimi organizacjami naukowymi (Muc, 2013a; Warzāchowska, 2006, s. 441). Są wśród nich m.in. biblioteki uniwersyteckie, seminaryjne, muzealne, biblioteki instytutów naukowych oraz redakcje czasopism (Muc, 2013a, s. 386). Fakt, iż Biblioteka Teologiczna jest instytucją o szczególnym charakterze, potwierdzają również zasady dotowania jej działalności, zgodnie z którymi środki finansowe są jej przyznawane przez Archidiecezję Katowicką oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach (Muc, 2013a, s. 391).

Gromadzenie dokumentów w Bibliotece Teologicznej, poza zakupem i wymianą, odbywa się poprzez dary. Darczyńcami są najczęściej księża diecezjalni, osoby prywatne, np. studenci, bibliofile, ale także instytucje kościelne, stowarzyszenia, organizacje, takie jak: Związek Naukowy Kapłanów Śląskich, Towarzystwo Przyjaciół Nauk na Śląsku, Księgarnia św. Jacka czy Sekcja Naukowa UNITAS – Zjednoczenia Kapłanów Diecezji Śląskiej. Najczęstszą formą wpływu dokumentów do księżnicy są jednak dary uzyskane od księży poprzez zapisy testamentowe lub dzięki członkom ich rodzin (Łącka, 2011).

Powodów, dla których darczyńcy ofiarowują swoje zbiory, jest wiele. Można wymienić np. pozbywanie się spuścizny po zmarłych, przejście na emeryturę czy świadomość, że w bibliotece dany księgozbiór zostanie zabezpieczony dla przyszłych pokoleń i nie ulegnie rozproszeniu. Te i inne pobudki przyczyniają się do wyodrębnienia pewnych kolekcji, które następnie zostają przekazane Bibliotece (Łącka, 2011, s.76). To właśnie tego typu zbiory są przedmiotem niniejszego artykułu.

Do Biblioteki Teologicznej trafiają zarówno większe, jak i mniejsze kolekcje wzbogacające istniejący zasób. Zdarza się, że dzięki nim księżnica staje się posiadaczem rzadko dostępnych bądź unikatowych egzemplarzy. Kolekcje¹, które trafiły do Biblioteki przed 2001 r., należały do wybitnych reprezentantów środowiska duchownych: ks. bp. Ste-

---

¹ O niektórych kolekcjach można przeczytać w publikacji: Pawłowicz, W. (2009). *Księgozbiory polskiego duchowieństwa katolickiego na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku (do 1939 r.)*. Katowice: Księgarnia św. Jacka.

fana Cichego, ks. Józefa Kuli, ks. Michała Leweka, ks. bp. Arkadiusza Lisieckiego, ks. Pawła Lubiny, ks. Konrada Lubosa, ks. Konrada Marklowskiego, ks. prof. Karola Miketa, ks. Jerzego Pluty, ks. Augustyna Rechlikowskiego, ks. Jana Rzepki z Gorzyc, ks. Andrzeja Sapińskiego, ks. Mariana Strojnego, ks. Franciszka Strzódki, ks. dr. Emila Szramka oraz ks. Mariana Zielnioka (Czekański, 2004, s. 290; Łacka, 2011, s. 72–75; Październiak, 2009, s. 114).

Niewątpliwie jednym z ciekawszych księgozbiorów jest ten należący do ks. prałata Stanisława Janasika² (1882–1942). Na mocy testamentu księgozbiór ks. prałata miał pozostać w Kościele i Hospicjum św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzymie. Jednak w 2001 r. uznano, że znacznie bardziej przysłuży się społeczności akademickiej i przy dużej pomocy abp. Szczepana Wesolego około 2000 woluminów przekazano Bibliotece Teologicznej. Zakres tematyczny księgozbioru obejmuje przede wszystkim literaturę prawniczą, ze szczególnym uwzględnieniem prawa kanonicznego. W kolekcji znajdują się również książki o tematyce historycznej, poświęcone historii Polski oraz innych państw europejskich; dokumenty Kościoła, np. oświadczenia papieskie: *Apostolstwo położnych* (Londyn 1952) czy *Chrześcijańska kultura rodzinna* (Londyn 1952); literatura encyklopedyczna, np. słowniki, przewodniki, informatory, katalogi; kodeksy, np. *Kodeks Cywilny z roku 1811, obowiązujący w Małopolsce i na Śląsku Cieszyńskim oraz Ustawy Dodatkowe* (Lwów 1936), w tym kodeksy postępowania cywilnego, także w językach włoskim, francuskim, niemieckim. Ważnym narzędziem w pracy naukowca jest prasa specjalistyczna. Duchowny posiadał w swoich zbiorach często kompletne roczniki czasopism związanych z prawem, tj. „Acta Apostolicae Sedis”, „Ateneum Kapłańskie”, „Collectanea Theologica”. Gromadził też literaturę dotyczącą dziejów nauki i kultury, filozofii czy sztuki. Warto wspomnieć, że w zbiorach ks. S. Janasika znalazło się około 75 starodruków (Warząchowska, 2010, s. 359–367).

Kolejnym ciekawym zbiorem jest licząca około 2000 woluminów kolekcja ks. dr. Martina Gritza (1916–2002)³, która w 2001 r., w wyniku starań ks. prof. Hansa-Jürgena Brandta, znalazła się w śląskiej

---

² Ks. Stanisław Janasik ukończył Seminarium Duchowne w Poznaniu, studiował na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Wykładał prawo kanoniczne na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Poznańskiego i w Seminarium Duchownym w Poznaniu. W 1930 r. Pius XI mianował go audytorem Roty Rzymskiej.

³ Ks. dr. Martin Gritz studiował teologię we Wrocławiu, a na uniwersytecie w Tybindze uzyskał tytuł doktora teologii. Był duszpasterzem wojskowym (otrzymał niemieckie i francuskie odznaczenia wojskowe), prałatem, protonotariuszem apostolskim.

księżnicy. Księgozbiór ks. dr. M. Gritza dotyczy przede wszystkim działalności duszpasterskiej, a w szczególności duszpasterstwa wojskowego (sam pełnił posługę duszpasterską w wojsku). Ponadto obejmuje pozycje teologiczne, poruszające kwestie wojny i pokoju, z zakresu historii Kościoła (ze szczególnym uwzględnieniem Śląska), nowożytniej historii Niemiec, politologii i filozofii. Zbiory te w znaczny sposób wzbogaciły dział silesiaków Biblioteki Teologicznej. Kolekcja została opatrzona zapiskami proveniencyjnymi: „Dar: Ex libris ks. dr Martin Gritz” (Myszor, 2003, s. 258–259).

W 2002 r. do Biblioteki Teologicznej trafił księgozbiór ks. prof. Paula Bormanna⁴ (1926–2003). Jego rodzice pochodzili z Prus Wschodnich, a on sam, pracując jako kapłan, często bywał na Warmii i Mazurach. Zainteresowania naukowe duchownego oscylowały głównie wokół homiletyki. Nie dziwi zatem fakt, że w darowanym księgozbiorze znajdują się przede wszystkim materiały dotyczące teologii pastoralnej i homiletyki, a także teologii ogólnej, teologii ekumenicznej, katechezy, pedagogiki, liturgiki, retoryki, egzegezy biblijnej. Ks. prof. P. Bormann gromadził dokumenty na temat działalności wydziałów teologicznych w Niemczech oraz literaturę piękną. Księgozbiór ten jeszcze za życia duchownego został rozproszony. Część zbiorów, w szczególności czasopism, trafiła do Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (np. „Concilium”, „Stimmen der Zeit”, „Zeitschrift für Katholische Theologie”). Część znalazła się w posiadaniu doktoranta Wydziału Teologicznego w Paderborn. Dzięki staraniom ks. prof. Wincentego Myszora pozostała część księgozbioru została przewieziona do Biblioteki Teologicznej w Katowicach. Po selekcji do zbiorów księżnicy włączono około 1200 dokumentów (Myszor, 2004, s. 176).

W 2007 r. Biblioteka Teologiczna stała się posiadaczem liczącego około 8000 woluminów zbioru abp. Szczepana Wesołego (ur. 1926 r.)⁵. Duchowny jako wieloletni duszpasterz Polonii odbywał liczne podróże po całym świecie. Znał dobrze kilka języków obcych, zgromadzony przez niego księgozbiór jest więc wielojęzyczny, można w nim znaleźć

⁴ W czasie II wojny światowej ks. prof. Paul Bormann został powołany do wojska, ale nie brał udziału w walkach frontowych. W 1952 r. przyjął święcenia kapłańskie, studiował w Paderborn, a następnie w Monachium, gdzie obronił doktorat z teologii pastoralnej. Wykładał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Paderborn.

⁵ Abp Szczepan Wesoły po II wojnie światowej wstąpił do kolegium jezuickiego, a następnie do Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Studiował także na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim oraz Papieskim Instytucie Pastoralnym. Pełnił funkcję rektora Kościoła i Hospicjum św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzymie, był członkiem Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych oraz sekretarzem Komisji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracyjnego.

liczne publikacje w językach: angielskim, francuskim, niemieckim, włoskim, japońskim, węgierskim. Zakres tematyczny, oprócz wcześniej wspomnianego duszpasterstwa emigracyjnego, obejmuje też szeroko rozumianą historię (w tym historię starożytną, Polski, Kościoła, sztuki), dokonania Jana Pawła II, literaturę klasyczną polską i obcą oraz kulturę polską. Interesującymi materiałami są wielojęzyczne dokumenty życia społecznego, tj. broszury, informatory i ulotki. Wśród wydawnictw ciągłych pochodzących z kolekcji abp. S. Wesołego znajdują się tytuły, których wcześniej w Bibliotece nie gromadzono, np. „Forma Urbis” czy „Roma e il suo impero”, ponadto polskie publikacje wydane za granicą, np. przez Polskie Towarzystwo Naukowe na Obczyźnie czy Instytut Literacki w Paryżu (Kołodziej, 2009, s. 145–147).

Kolejny księgozbiór przechowywany i udostępniany przez Bibliotekę Teologiczną był własnością światowej sławy kanonisty ks. Remigiusza Sobańskiego (1930–2010). Liczy około 9000 wydawnictw zwartych i ciągłych. Na mocy testamentu został przekazany księżnicy w grudniu 2011 r.⁶ Na kolekcję składają się publikacje m.in. angielsko-, francusko-, niemiecko- i włoskojęzyczne. Zakres tematyczny obejmuje głównie prawo kanoniczne, ale także teologię, politologię, historię, duszpasterstwo, filozofię, inne religie i dokumentację kościelną (Gawlik, 2015, s. 149–162). Biblioteka otrzymała również wydawnictwa informacyjne, które trafiły do Czytelni, oraz liczne nadbitki z czasopism polskich i obcych. Ponadto unikatowe pozycje, np. pracę *Naturaleza y futuro de las conferencias episcopales* (wyd. Salamanka 1988), na terenie Polski dostępną tylko w śląskiej księżnicy (Kołodziej, 2013, s. 204–207), oraz wiele numerów „Tygodnika Powszechnego”, „Wiadomości Diecezjalnych”, „Herder Korrespondenz”.

Oprócz wymienionych kolekcji Biblioteka Teologiczna od 2012 r. systematycznie przyjmowała dary ks. prof. Wincentego Myszora (1941–2017)⁷, który na zlecenie abp. Damiana Zimonia zajął się organizacją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego (Myszor, 2013, s. 253–255). Ks. prof. W. Myszor zgromadził księgozbiór liczący około

---

⁶ Ks. Remigiusz Sobański był związany z dwoma ośrodkami: Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Uniwersytetem Śląskim w Katowicach. Wykładał także w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie, następnie w Katowicach.

⁷ Ks. prof. Wincenty Myszor studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie oraz na Akademii Teologii Katolickiej w Krakowie i Warszawie. Prowadził zajęcia dydaktyczne na Akademii Teologii Katolickiej, następnie Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, a potem w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym Katowicach.

6000 tomów, na który składają się materiały dotyczące jego głównych zainteresowań – patrologii, teologii patrystycznej, wczesnego chrześcijaństwa. Ostatnia grupa tematyczna stanowi najważniejszą część przekazanych zbiorów. Badacz, analizując czasy wczesnochrześcijańskie, zebrał wiele ciekawych dokumentów, które przekazał Bibliotece (np. serie „Bibliothèque copte de Nag Hammadi”, „Nag Hammadi and Manichaean Studies”, edycje tekstów starożytnej literatury chrześcijańskiej w języku niemieckim). Dzięki temu darowi Biblioteka Teologiczna jest w posiadaniu jednej z największych w Polsce kolekcji opracowań źródeł z Nag Hammadi w różnych językach; trafiły tu też opracowania oraz edycje tekstów papieży, zbiór dotyczący biskupa Ireneusza z Lyonu, katalog rękopisów koptyjskich, pełne roczniki czasopism (np. „Journal of Coptic Studies”, „Vox Patrum”), liczne wydawnictwa informacyjne (np. 8 tomów *The Coptic Encyclopedia*, New York 1991) oraz wiele innych materiałów (Muc, 2013b, s. 210–215).

W 2013 r. zbiory Biblioteki Teologicznej wzbogaciła kolekcja ks. Józefa Ignacego Krętosza (ur. 1949)⁸ pochodzącego ze Śląska Cieszyńskiego. Księgozbiór ten liczy około 3000 pozycji, w tym wiele cennych wydawnictw o tematyce kresowej, jako że przedmiotem zainteresowań naukowych duchownego są dzieje Kościoła katolickiego na Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. Kolekcja zawiera też sporo publikacji dotyczących Jana Pawła II, encyklik papieskich oraz książek, których przedmiotem są losy Górnego Śląska⁹.

Z mniejszych kolekcji ofiarowanych śląskiej księżnicy można wymienić m.in. zbiory ks. prof. Stanisława Pisarka (80 woluminów), ks. prof. Franciszka Gruszki (180 woluminów), ks. prałata Józefa Pawliczka (570 woluminów). Dary przekazują również osoby świeckie, czego przykładem może być księgozbiór po adwokacie Janie Polewce (200 woluminów) (Łącka, 2011, s. 82–86).

Reasumując należy stwierdzić, że Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest przykładem instytucji dbającej o ochronę dziedzictwa narodowego, wcześniej rozproszonego w pry-

---

⁸ Ks. Józef Ignacy Krętosz w 1967 r. wstąpił do Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Studiował teologię na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie. Był kierownikiem Diecezjalnego Studium Pastoralnego w Katowicach, pracował również jako dyrektor Instytutu Teologicznego w Katowicach (w latach 1998–2000). Przyczynił się do powstania Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

⁹ Kolekcja ks. Józefa Ignacego Krętosza jest w trakcie analizy. Na jej podstawie powstaje praca magisterska pisana przez Annę Gawinek, studentkę bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

watnych kolekcjach duchownych często związanych ze Śląskiem. Warto też podkreślić, że wartość materialna i niematerialna otrzymywanych zbiorów jest znaczna. Wśród nich znajdują się często unikatowe i wyjątkowe tytuły. Do zasobów ksiąźnicy trafiają zarówno wydawnictwa zwarte, jak i kompletne serie czasopism, dokumenty życia społecznego archiwizujące np. niecodzienne losy Polaków poza granicami kraju. Charakteryzują się one różnorodnością pod względem treściowym, językowym, chronologicznym.

Jednym ze sposobów wykorzystania otrzymywanych kolekcji jest organizowanie wystaw. Dzięki nim użytkownicy mogą poznać cenne i wyjątkowe pozycje (Warząchowska, 2007, s. 80–89), a Biblioteka promuje swe działania wśród społeczności akademickiej i w środowisku naukowym. Organizowane są ekspozycje zróżnicowane pod względem tematycznym, takie jak: wystawa pt. „40-lecie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2007. Wkład Wydziału Teologicznego 2001–2007”; wystawa poświęcona Arcybiskupowi Metropolicie Katowickiemu Damianowi Zimoniowi, pt. „Książd Arcybiskup Damian Zimoń – Doktor Honoris Causa Uniwersytetu Śląskiego”; wystawa książek abp. Szczepana Wesołego, pt. „Książd Arcybiskup Szczepan Wesoły – dar dla Biblioteki Teologicznej zbioru kościelnego – wybrane publikacje”; wystawa zorganizowana z okazji Dnia Modlitw za kościół w Chinach, pt. „Zbiory sinologiczne Biblioteki Teologicznej” (Warząchowska, 2007).

Dzięki przechowywanym kolekcjom biblioteki przyczyniają się także do rozwoju nauki. W przypadku Biblioteki Teologicznej dokonuje się on m.in. poprzez prace naukowe, w których prowadzone są analizy posiadanych kolekcji. Przykładami takich prac mogą być artykuły pracowników Biblioteki Teologicznej: Gabrieli Łackiej, która omówiła dary wpływające do Biblioteki Teologicznej (Łacka, 2011); Bogumiły Warząchowskiej, która scharakteryzowała kolekcję ks. S. Janasika (Warząchowska, 2010); ks. prof. W. Myszora, który przedstawił księgozbiory ks. prof. P. Bormanna i ks. dr. M. Gritza (Myszor, 2004; 2003); Agaty Muc, która zanalizowała dary ks. prof. W. Myszora (Muc, 2013); Barbary Kołodziej, która przybliżyła kolekcję abp. S. Wesołego (Kołodziej, 2009); oraz Marty Gawlik, która zajęła się zbiorami ks. R. Sobańskiego (Gawlik, 2015).

Kolekcje duchownych znajdujące się w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach są wykorzystywane przez społeczność akademicką znajdującego się w pobliżu Wydziału Teologicznego. Na tę społeczność składają się studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, doktoranci, osoby odbywające studia podyplomowe, a także pracownicy Wydziału, włącznie z jego władzami. Księgozbiory użyt-

kują również studenci Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach oraz jego pracownicy. Zbiory duchownych przechowywane są w osobnych, wydzielonych pomieszczeniach i mają przydzielone odrębne sygnatury. Kolekcje są włączone do zbiorczego katalogu komputerowego Biblioteki (poza zbiorami będącymi na etapie opracowania, tak jak w przypadku księgozbioru ks. prof. J.I. Krętosza), dlatego nie prowadzi się odrębnych statystyk dotyczących ich udostępniania. Można jedynie domniemywać, że ze względu na wyjątkowość zbiorów podarowanych Bibliotece przez wybitnych duchownych z Polski i zagranicy, znajdują one stałych czytelników, przyczyniając się do rozwoju nauk teologicznych i historycznych.

Literatura

- Czekański, T. (2004). Historia Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego (1927–2000). W: J. Kupny (red.), *Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne 1924–2004* (s. 293–298). Katowice: Księgarnia św. Jacka.
- Dziedzictwo narodowe. Pobrane z: http://www.praktyki.swsz.pl/pliki/pobierz/zalaczniki_13277449964865.pdf (28.11.2015).
- Gawlik, M. (2015). Wydawnictwa ciągle w kolekcji ks. prof. dr. hab. Remigiusza Sobańskiego w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*, 2(2), 149–162.
- Kiedos, J., Olszar, H. (1982). Losy gmachu Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Katowicach. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, (15), 43–58.
- Kołodziej, B. (2009). Kolekcja arcybiskupa Szczepana Wesołego — dar dla zbioru kościelnego Biblioteki Teologicznej. W: H. Olszar, B. Warząchowska (red.), *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce, historia i współczesność* (s. 143–147). Katowice: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego; Księgarnia św. Jacka.
- Kołodziej, B. (2013). Spuścizna naukowa księdza Remigiusza Sobańskiego w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego — wstępna analiza. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 46(1), 202–207.
- Łącka, G. (2011). Dary w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w aspekcie ochrony dziedzictwa narodowego. *Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*, (1/2), 72–92.
- Muc, A. (2013a). Dar ks. prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 46(1), 208–215.

- Muc, A. (2013b). Gromadzenie zbiorów w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – aspekt finansowy. *Forum Bibliotek Medycznych*, 6(2), 377–391.
- Myszor, W. (2003). Ks. dr Martin Gritz i jego biblioteka. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 36(1), 258–259.
- Myszor, W. (2004). Ks. prof. dr Paul Bormann i jego biblioteka. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 37(1), 174–176.
- Myszor, W. (2013). Słowo laureata nagrody „Lux ex Silesia”. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 46(2), 253–255.
- Październiak, J. (2009). Gromadzenie czasopism w zbiorach Biblioteki Teologicznej. W: H. Olszar, B. Warząchowska (red.), *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce. Historia i współczesność* (s. 114–118). Katowice: Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego; Księgarnia św. Jacka.
- Śląskie Seminarium Duchowne. W: *Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*. Pobrane z: http://www.encyklo.pl/index.php5?title=%C5%9A1%C4%85skie_Seminarium_Duchowne (28.11.2015).
- Warząchowska, B. (2006). Działalność Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 39(2), 438–445.
- Warząchowska, B. (2007). Ekspozycje zbiorów Biblioteki Teologicznej. *Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych*, (1–2), 80–89.
- Warząchowska, B. (2010). Kolekcja książek księdza Stanisława Janasika w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 43(2), 354–367.
- Warząchowska, B. (2002). Stara biblioteka nowego wydziału Uniwersytetu Śląskiego. *EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy*, (35). Pobrane z: <http://www.ebib.pl/2002/35/warzachowska.php> (28.11.2015).

Anna Gawinek

The Library of the University of Silesia in Katowice

The Centre of Scholarly Information and the Academic Library in Katowice

e-mail: anna.gawinek99@gmail.com

Marta Gawlik

The Department of Readerly and Information Culture

The Institute of Library Science and Information Science

University of Silesia in Katowice

The Library of the University of Silesia in Katowice

The Centre of Scholarly Information and the Academic Library in Katowice

e-mail: marta.gawlik82@gmail.com

**The Protection of National Heritage
on the Basis of an Example Furnished
by Collections of Clergymen Held in the Theological Library
of the University of Silesia in Katowice**

Abstract: Libraries are institutions whose purpose is not only to collect, develop and make accessible various materials. They are also institutions which are responsible for securing valuable collections which represent scholarly, historical or artistic merit. The object of the work has to do with the activities of the Theological Library of the University of Silesia, understood in this case as collecting books of clergymen in order to maintain national heritage for further generations.

Keywords: Book collection. Clergymen. Cultural heritage. Theological Library of the University of Silesia in Katowice